

**Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність В13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа»**

Пояснювальна записка

Програму вступного випробування з української мови (співбесіда) розроблено згідно з Порядку прийому на навчання до закладів фахової передвищої освіти в 2026 році, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 23 березня 2026 року № 504, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 15 квітня 2026 року за N 510/45904 та Правилами прийому до КЗ «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв» ХОР у 2026 році.

Програму укладено для осіб, які вступають на основі базової середньої освіти на здобуття освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», на основі чинної програми з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів (Українська мова. 5 – 9 класи. Програма для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017 № 804);

У програмі враховано державний статус української мови, її суспільні функції, взято до уваги специфіку навчального предмета, що має виразні інтегративні функції, здатність справляти різнобічний навчальний, розвивальний і виховний впливи, сприяти формуванню особистості, готової до активної, творчої діяльності у всіх сферах життя демократичного суспільства.

Для проведення співбесіди з української мови передбачається пакет завдань, передбачених навчальною програмою з української мови для випускників базової середньої освіти.

Матеріали співбесіди включають питання, що мають теоретичну та практичну спрямованість. Відповідь вступника оцінюється, оцінка мотивується.

На підготовку до відповіді відводиться 15 хвилин, тривалість відповіді – 5-7 хвилин.

Матеріал програми розподілено за такими розділами: «Фонетика. Графіка», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис», «Стилістика», «Орфоепія», «Орфографія».

**Критерії оцінювання усних відповідей вступників
з української мови (співбесіда)**

Оцінювання результатів знань вступника з мови здійснюється на основі:

а) врахування основної мети, що передбачає різнобічний мовленнєвий розвиток особистості;

б) освітнього змісту навчального предмета, який розподіляється на чотири елементи: знання, вміння й навички, досвід творчої діяльності і досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу;

в) функціонального підходу до мовного курсу, який передбачає вивчення мовної теорії в аспекті практичних потреб розвитку мовлення.

Об'єктами оцінювання мають бути:

- мовленнєві вміння й навички з чотирьох видів мовленнєвої діяльності;
- знання про мову й мовлення;

- мовні вміння та навички;
- досвід творчої діяльності;
- досвід особистого емоційно-ціннісного ставлення до світу.

При оцінюванні усної відповіді потрібно керуватись такими критеріями:

1. Повнота і правильність відповіді.
2. Ступінь усвідомлення, розуміння вивченого.
3. Мовленнєве оформлення відповіді.

Відповідь повинна бути зв'язним, логічно послідовним повідомленням на певну тему, виявляти вміння застосовувати визначення, правила до конкретних випадків.

Шкала оцінювання (у балах)	Критерії оцінювання рівня підготовленості вступника
Незадовільно	Вступник не може самостійно відтворити навчальний матеріал, назвати окремі поняття, не розуміє навчальний матеріал, не може дати відповідь із кількох простих речень; не здатен усно відтворити окремі положення завдання; не має сформованих практичних умінь та навичок; висловлювання не є завершеним текстом.
100-108	Вступник може розрізняти об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи; мало усвідомлює навчальний матеріал, буде лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна.
109-116	Вступник фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє здатність елементарно викласти думку; може усно відтворити кілька термінів, явищ без зв'язку між ними; буде лише окремі фрагменти висловлювання; лексика і граматична будова мовлення бідна й одноманітна. Не може навести приклади на підтвердження думки.
117-124	Вступник відтворює менш як половину навчального матеріалу; може дати відповідь із кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі положення завдання; не має сформованих практичних умінь та навичок; висловлювання не є завершеним текстом, хибує на непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика і граматична будова збіднені.
125-133	Вступник має недостатній рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його лише частково, допускає помилки у розумінні матеріалу; описує явища, процеси без пояснень причин, слабо орієнтується в поняттях; висловлювання характеризується неповнотою і поверховістю в розкритті питання; порушенням послідовності викладу; не розрізняється основна та другорядна інформація; добір слів не завжди вдалий: може навести лише окремі приклади на

	підтвердження теоретичного матеріалу.
134-142	Вступник знає більш як половину навчального матеріалу; розуміє основний навчальний матеріал; здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, відтворити його з помилками та неточностями; формулює поняття, наводить окремі приклади; підтверджує висловлене судження прикладами; питання значною мірою розкриті, але трапляються недоліки за низкою показників; поверхово розкрито питання, бракує єдності стилю та ін.
143-151	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання на практиці; виклад загалом зв'язний, питання в цілому розкрито, але помітний репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий; наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо
152-160	Вступник правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст; розуміє основоположні правила і факти, установлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок; вдало добирає лексичні засоби, але у відповіді є недоліки, наприклад: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; основна думка не аргументується, правила не завжди підтверджуються прикладами; наявні помилки у мовному оформленні реплік тощо.
161-168	Знання вступника є достатньо повними, він розуміє і вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, установлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між мовними явищами, фактами, робити висновки; вдало добирає лексичні засоби, підбирає аргументовані приклади; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
169-176	Вступник вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці мовних явищ; чітко тлумачить поняття; вдало добирає лексичні засоби, аргументовані приклади. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.
177-184	Вступник володіє глибокими й міцними знаннями, робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові мовні

	факти, явища, ідеї, наводить доречні приклади. Мова відзначається багатством словника, граматичною правильністю, додержанням стильової єдності і виразності.
185-192	Вступник володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх; уміє застосувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності, наводить доречні приклади. Відповідь у цілому відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.
193-200	Вступник має системні, дієві знання, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки; вирішує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу явищ; відповідь повна, глибока, аргументована, вступник уміє застосовувати знання творчо. Відповідь відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія

Голосні й приголосні звуки. Позначення звуків мовлення на письмі. Співвідношення звуків і букв. Ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів. Уподібнення приголосних звуків. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування *у-в, і-й*. Вимова звуків, що позначаються буквами *г і ґ*.

Вживання м'якого знака та апострофа. Спрощення в групах приголосних. Подовження та подвоєння приголосних.

Написання слів іншомовного походження: *и, і* у словах іншомовного походження; правопис м'якого знака та апострофа; подвоєння букв у словах іншомовного походження. Вживання великої букви.

Правила переносу слів з рядка в рядок. Написання префіксів *пре-, при-, прі-, з- (зі-, с-), роз-, без-* та ін.

Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази.

Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми.

Будова слова. Словотвір.

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Складні випадки правопису значущих частин слова.

Словотвір. Основні способи словотворення в українській мові.

Правопис складних та складноскорочених слів. Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з *пів-*, *напів-*.

Морфологія. Орфографія

Іменник. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви *-а(-я)*, *-у(-ю)* в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Іменники загальні та власні. Велика буква і лапки у власних назвах.

Не з іменниками.

Правопис найуживаніших суфіксів.

Букви *е, и, і* в суфіксах *-ечок, -ечк, -ичок, -ичк, -інн (я), -ення (-я), -инн (я), -ив (о), -ев (о)*.

Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

Прикметник. Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням. Ступені порівняння якісних прикметників. Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи). Правопис відмінкових закінчень прикметників.

Написання *не* з прикметниками.

Написання *-н-* і *-нн-* у прикметниках.

Написання складних прикметників разом і через дефіс.

Написання прізвищ прикметникової форми.

Числівник. Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання кількісних і порядкових числівників.

Написання складених числівників. Написання порядкових числівників з *-тисячний*.

Займенник. Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

Вживання займенників *ви, вам* у ввічливому значенні при звертанні до однієї особи, написання цих займенників з великої букви у пошанному значенні.

Дієслово. Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-но, -то*). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Не з дієсловами. Правопис *-ться, -шся* в кінці дієслів. Букви *е, и* в особових закінченнях дієслів I і II дієвідмін. Буква *ь* у дієсловах наказового способу.

Дієприкметник. Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но, -то*.

Дієприкметниковий зворот. Відокремлення комами дієприкметникових зворотів.

Написання *-н-* у дієприкметниках та *-нн-* у прикметниках дієприкметникового походження. *Не* з дієприкметниками.

Дієприслівник. Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот. Коми при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові.

Правопис дієприслівників. *Не* з дієприслівниками.

Прислівник. Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на *-о, -е*, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників разом і через дефіс.

Букви *-н-* та *-нн-* у прислівниках. *Не* і *ні* з прислівниками. *И* та *і* в кінці прислівників.

Прийменник. Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Написання похідних прийменників разом, окремо і через дефіс.

Сполучник. Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені).

Написання сполучників разом і окремо.

Частка. Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.

Написання часток. *Не* і *ні* з різними частинами мови.

Вигук. Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

Дефіс у вигуках. Кома і знак оклику при вигуках.

Синтаксис. Пунктуація.

Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

Речення. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

Головні і другорядні члени речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Тире між підметом і присудком. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок). Виділення порівняльних зворотів комами.

Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях.

Речення з однорідними членами. Однорідні члени речення (із сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком). Речення з кількома рядами однорідних членів.

Однорідні й неоднорідні означення. Кома між однорідними членами.

Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами. Двокрапка і тире при узагальнюючих словах у реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями).

Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Розділові знаки при звертаннях і вставних словах.

Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки при відокремлених членах.

Складне речення. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

Складнопірядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Головне й пірядне речення. Пірядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопірядному реченні. Основні види пірядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопірядні речення з кількома пірядними, їх типи за характером зв'язку між частинами. Розділові знаки між головною і пірядною частинами складнопірядного речення. Розділові знаки у складнопірядному реченні з кількома пірядними частинами.

Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог. Інтонація та розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі.

Перелік питань для співбесіди.

1. Голосні й приголосні звуки. Співвідношення звуків і букв. Ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів.
2. Правила вживання м'якого знака та апострофа (на власних прикладах).
3. Подовження та подвоєння приголосних (на власних прикладах).
4. Складні випадки написання слів іншомовного походження(на власних прикладах).
5. Вживання великої букви (на власних прикладах).
6. Омоніми. Синоніми. Антоніми (на власних прикладах).
7. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми. (Навести приклади).
8. Будова слова. Складні випадки правопису значущих частин слова.
9. Словотвор. Основні способи словотворення в українській мові.
10. Правопис складних та складноскорочених слів. Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з *пів-*, *напів-* (на власних прикладах).
11. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Особливості вживання та написання відмінкових форм.
12. Прикметник як частина мови. Розряди прикметників за значенням. Ступені порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників.
13. Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання кількісних і порядкових числівників.
14. Займенник як частина мови. Розряди займенників за значенням. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис займенників.
15. Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни.
16. Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Написання прислівників разом і через дефіс.

- 17.Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Види речень у сучасній українській мові (на власних прикладах).
- 18.Речення з однорідними членами, розділові знаки при них (на власних прикладах).
- 19.Складнопідрядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Основні види підрядних речень, розділові знаки у них.
- 20.Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог. Інтонація та розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі (на власних прикладах).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти.
2. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Українська мова. 5-9 класи», затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017.
3. Бурячок А.А. Орфографічний словник / А.А. Бурячок. – Тернопіль, 2000.
4. Великий тлумачний словник української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002.
5. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995.
6. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: навч. посіб.–3-тє вид., стер. / Г.О. Козачук. –К., Вища школа, 2007.
7. Українська мова 5 кл.: підруч. для закладів загальної середньої освіти /О. П. Глазова. — К.; Видавничий дім «Освіта», 2018. — 240с.
8. Українська мова: підручник для 6 кл. загальноосвітніх навчальних закладів /О. Глазова. - Київ: Видавничий дім «Освіта», 2014. - 240 с.
9. Українська мова: підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.В. Заболотний, В.В. Заболотний. — К.; «Генеза», 2014. – 256с.
- 10.Українська мова: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. О.В. Заболотний, В.В. Заболотний. — К.; «Генеза», 2016. – 256с.
- 11.Українська мова: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. П. Глазова. - Київ: Видавничий дім «Освіта», 2016. – 272 с.
12. Українська мова: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.В. Заболотний, В.В. Заболотний. — К.; «Генеза», 2016. – 224с.
- 13.Українська мова: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. П. Глазова. – Харків: ФОЛІО, 2016. – 288 с.
- 14.Українська мова: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.В. Заболотний, О.В. Заболотний. — К.; «Генеза», 2017. – 272с.
- 15.Українська мова: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Голуб Н.Б., Ярмолюк А.В. — К.; Педагогічна думка, 2017. – 308с.
- 16.Українська мова: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2017. – 160с.
- 17.Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні; Інститут української мови. – 2019.

Зразок питань до співбесіди

1. Правопис найуживаніших суфіксів іменників (на власних прикладах).
2. Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення.

Зразок відповіді на питання

1. Правопис найуживаніших суфіксів іменників.

1. Суфікси **-ик, -ник, -івник, -чик (-щик)** пишемо з **и**: *братик, вузлик, передовик; гірник*.

2. Суфікс **-ив-(о)**, що вживається для вираження збірних понять, які означають матеріал або продукт праці, пишемо тільки з **и**: *вариво, добриво, куриво, мереживо, морозиво*, але: *марево* (не матеріал і не продукт праці).

3. У суфіксах **-альник, -ильник, -ільник, -альність** після л перед н завжди пишемо **ь**: *постачальник, уболівальник, фрезерувальник; волочильник, мастильний; полільний, відповідальність, геніальність*.

4. Кінцевий приголосний у суфіксах **-аль, -ень, -ець (-єць), -ість, -тель** завжди м'який, а тому всі слова з цими суфіксами пишемо з **ь**: *коваль, скрипаль; велетень, в'язень; мовознавець, переможець; здатність, свіжість; вихователь, любитель*.

5. Суфікси **-инн(я), -інн(я), -анн(я) [-янн(я)]** пишемо з двома **н**: *гарбузиння, картоплиння, павутиння; горіння, ходіння; гукання, зростання; звернення, напруження*.

6. Суфікс **-ен(я) [-єн(я)]** вживається в іменниках середнього роду, що означають живі істоти: *вовченя, гусеня, чаєня*.

7. Суфікси зменшено-пестливих слів **-ечок [-єчок], -ечк(а) [-єчк(а)], -ечк(о) [-єчк(о)]** не слід змішувати із суфіксами **-ичок, -ичк(а)**: останні бувають тільки в словах, що походять від іменників із суфіксами **-ик, -иц(я)**: *вогничок, кошачок, вуличка, паличка*. В інших випадках уживаємо суфікси з **е (є)**: *вершечок, мішечок, краєчок; діжечка, копієчка, Марієчка, річечка; віконечко, словечко, яєчко*.

8. Слід відрізнити суфікс **-енк(о) [-єнк(о)]** від суфікса **-еньк(о) [-єньк(о)]**: суфікс **-енк(о) [-єнк(о)]** вживається здебільшого в іменниках, що означають прізвища: *Гордієнко, Кравченко*, зрідка — у загальних назвах: *безбатченко, коваленко*; суфікс **-еньк(о, а) [-єньк(о)]** вживаємо для творення пестливих назв: *батенько, кониченько, серденько; ніженька, тополенька*.

9. При творенні чоловічих імен по батькові вживаємо суфікс **-ович**: *Васильович, Дорошович, Ігорович, Микитович, Олексійович, Юрійович*.

При творенні жіночих імен по батькові вживаємо суфікс **-івн(а)**, від імен на **-й** — **-ївн(а)**: *Борисівна, Васиївна; Гордіївна, Сергіївна, Юріївна*.

Від таких імен, як Григорій, Ілля, Кузьма, Лука, Микола, Сава, Хома, Яків, відповідні імена по батькові будуть: *Григорович, Григорівна; Ілліч, Ілліївна; Кузьмич (і Кузьмович), Кузьмівна; Лукич, Луківна; Миколайович (і Миколович), Миколаївна (і Миколівна); Савич (і Савович), Савівна; Хомич (і Хомович), Хомівна; Якович, Яківна*.

2. Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення.

Безсполучниковим складним називається речення, частини якого поєднуються в змістове ціле за допомогою інтонації. Для об'єднання частин у безсполучниковому реченні не використовуються сполучники та сполучні слова. Наприклад: *Хай ростуть колосочки із моєї руки, хай землі моїй сниться пшениця.*

За характером змістових відношень безсполучникові складні речення поділяються на дві основні групи:

— з однотипними частинами, які рівноправні, не підпорядковуються одна одній (таке складне речення співвідноситься із складносурядним); — з різнотипними частинами, у яких одна частина пояснює другу, підпорядковується їй (таке складне речення співвідноситься із складнопідрядним).

У безсполучникових складних реченнях з **однотипними частинами** виражаються такі **сміслові відношення**:

— одночасності дій: *У прибережних вербах щибече птаство, зелений комиш стоїть нерухомою лавою* (М. Коцюбинський);

— послідовності дій: *У пробуджену ниву лягають зернини, в своє лоно приймає їх тепла рілля* (С. Решетова);

— зіставлення: *Люди до неї говорять — вона не чує, не слухає* (Марко Вовчок);

— протиставлення: *Літо дбає — зима поїдає* (Народна творчість);

— причини або наслідку: *Людство не усвідомить себе як єдине ціле — не буде йому добра* (О. Гончар).

У безсполучникових складних реченнях з **різнотипними частинами** виражаються такі **сміслові відношення**:

— пояснювальні: *Усі вулиці у Вербівці ніби зумисне обсажені високими вербами: то поросли вербові кілки пнів* (Іван Нечуй-Левицький);

— часові: *Стихла пісня — тихо стало над степом* (С. Скляренко);

— умовні: *Робитимеш до поту — їстимеш в охоту* (Народна творчість);

— причинові: *Добре бідному: в нього від багатства голова не болить* (Народна творчість).